

ԼԻԼԻԹ ՍՈՒՔԻԱՅԱՆ

Եվրոպական համալսարանի
իրավագիտության ամբիոնի ասպիրանտ

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿՈՒՄԸ ԻՐԱՎԱՔԱՆԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՏԵՔՍՈՒՄ

Հանրային-իրավական հարաբերություններում անհատի կարգավիճակներից status activus-ը¹ կապված է պետության ներքին կյանքին քաղաքական մասնակցություն ունենալու իրավունքների հետ (ընտրելու, հանրաքվեին մասնակցելու, կուսակցություններ ստեղծելու և դրանց անդամագրվելու և այլ քաղաքական իրավունքներ, որոնք բխում են անձի՝ պետության հետ ունեցած իրավական կապից ու տրված են բացառապես ՀՀ քաղաքացիներին)²: Իշխանության միակ կրողը ժողովուրդն է, ուստի տեղին է այն տեսակետը, թե ժողովրդաիշխանությունը հանդես է գալիս ժողովրդի ինքնորոշման և ինքնակառավարման ձևով, որին հավասար հիմքերով կարող են մասնակցել բոլոր քաղաքացիները³: Մինչդեռ ծանր հանցագործությունների համար դատապարտված ու պատիժը կրող քաղաքացիների՝ ՀՀ Սահմանադրությամբ ամրագրված ընտրելու և ընտրվելու իրավունքի բացակայությունը չի տեղավորվում վերոնշյալ սկզբունքի մեջ:

Տրամաբանական հարց է առաջանում, թե արդյոք այս քաղաքացիների ընտրական իրավունքի սահմանափակումը լռելյայն չի ծառայում որպես լրացուցիչ պատժի տեսակ:

Հարցի պատասխանը ստանալու համար պետք է ընտրական իրավունքի սահմանափակման հիմնախնդիրը դիտարկել նաև իրավաբանական պատասխանատվության համատեքստում:

Ինչպես սահմանում է հայ ականավոր իրավագետ Վ.Ներսեսյանը՝ իրավաբանական պատասխանատվությունը խախտված նորմի՝ սանկցիայով նախատեսված և իրավասու պետական մարմնի կողմից պատշաճ դատավարական-իրավական կարգով իրավախախտողի նկատմամբ կիրառվող իրավական հարկադրանքի միջոցն է⁴: Իրավունքի տեսության մեջ տարբերակվում են իրավաբանական պատասխանատվության երկու տեսակ՝ իրավաբանական պատասխանատվություն իրավաչափ գործունեության համար (պոզիտիվ/պերսպեկտիվ պատասխանատվություն) և պատասխանատվություն իրավախախտման համար (նեգատիվ պատասխանատվություն): Վերջինը պետության նեգատիվ արձագանքն է իրավախախտման նկատմամբ, ինչն արատհայտվում է իրավախախտի հակաիրավական արարքի համար վրա հասնող արդարացի հատուցմամբ: «Արդարացի հատուցում» ասվածը տեղի ունի, երբ հատուցվում է պատճառված վնասը և/կամ պատժվում է իրավախախտում թույլ տված անձը: Ինչևէ, իրավաբանական պատասխանատվությունը (նեգատիվ իմաստով) և պատիժը չեն նույնանում: Եթե իրավաբանական պատասխանատվությունը հակաիրավական արարքի համար վրա հասնող ընդհանուր հետևանքն է, ապա պատիժը՝ այդ հետևանքի դրսևորման ձևերից մեկը: Իհարկե, անձին իրավաբանական պատասխանատվության ենթարկելն ինք-

¹ Պետության և իրավունքի տեսություն: Ուսումնական ձեռնարկ, խմբ՝ Ա. Ղամբարյան, Մ. Մուրադյան: Եր. Լուսաբաց հրատ., 2014, էջ 197, Չաքս Միխայել Գերմանիայում հիմնական իրավունքների ընդհանուր ուսմունքի հիմունքներ: Սուբյեկտիվ հանրային իրավունքը վարչական իրավունքում: Եր.: Տիգրան Մեծ, 2012. էջ 27
² Բացառություն են կազմում Տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունները, որոնց կարող են մասնակցել նաև մինչև քվեարկության օրն առնվազն մեկ տարվա հաշվառում ունեցող՝ Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիություն չունեցող անձինք: ՀՀ Ընտրական օրենսգիրք սահմանադրական օրենք, հ. 2 կետ 2.3
³ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության մեկնաբանություններ/ ընդհանուր խմբագրությամբ՝ Գ. Հարությունյանի, Ա. Վաղարշյանի – Եր.: «Իրավունք», 2010, էջ 55-56
⁴ Իրավունքի և Պետության տեսություն: Վ.Ս.Ներսիսյանց.Երևան, Նաիրի, 2001 էջ 285

նանպատակ չէ և ընդհանուր առմամբ կոչված է վերականգնելու խախտված իրավակարգը՝ գործադրելով իրավունքի պաշտպանության միջոցները: Պատիժը պետական հարկադրանքի ամենախիստ միջոցն է, որ դրսևորվում է մարդու իրավունքների և ազատությունների առավել մեծ ծավալով սահմանափակմամբ, ուստի դրա հետապնդած նպատակները պետք է համապատասխանեն իրավունքի ընդհանուր և ճյուղային սկզբունքներին և ծառայեն քրեական օրենսգրքով նախանշված խնդիրների լուծմանը: Հետևաբար, ընտրական իրավունքի սահմանափակումը ազատագրվման դատապարտված քաղաքացիների համար իրավաբանական պատասխանատվության քրեաիրավական տեսակի համատեքստում քննարկելիս պետք է վեր հանել և խորը ուսումնասիրել այնպիսի դրույթներ, ինչպիսիք են՝ **պատժի⁵ նպատակը և գործառույթները**: ՀՀ Քր. Օր. 48-րդ հոդվածը տալիս է պատժի հետևյալ հասկացությունը՝ *Պատիժը պետական հարկադրանքի միջոց է, որը դատարանի դատավճռով պետության անունից նշանակվում է հանցագործության համար մեղավոր ճանաչված անձի նկատմամբ և արտահայտվում է այդ անձին իրավունքներից ու ազատություններից օրենքով նախատեսված զրկմամբ կամ դրանց սահմանափակմամբ*: Այդ հոդվածի երկրորդ մասով սահմանվում է քրեական պատժի հետապնդած նպատակները՝ **սոցիալական արդարության վերականգնումը, պատժի ենթարկված անձի ուղղումը և հանցագործությունների կանխումը**:

Պատժի նշանակումը պետության արձագանքն է կատարված հանցագործությանը, ուստի բնական է, որ պատմության տարբեր ժամանակշրջաններում պատժի նպատակները փոփոխությունների են ենթարկվել՝ արտացոլելով հասարակության սոցիալ-հոգեբանական վերաբերմունքը դրանց նկատմամբ:

Պատժագիտության հիմնադիր Չեզարե Բեկարիան օրինակ գտնում էր, որ պատիժը պետք

է ճիշտ համաչափ լինի այն ազատությանը, որի պաշտպանությանն ուղղված է: Իսկ պատժի նպատակին անդրադառնալով, նա գրում է, որ դրա միակ նպատակը մեղավորին և հասարակության մյուս անդամներին հասարակարգին նոր վնաս հասցնելուց ետ պահելն է: Դրա համար անհրաժեշտ է կիրառել պատժի այնպիսի տեսակներ, որոնք մարդու հոգու վրա ամենաուժեղ ու ամենաերկարատև տպավորությունը կգործեն, իսկ հանցանք կատարած անձի մարմնի համար կլինեն նվազ տանջալի⁶:

Իսկ ահա Մոնտեսքյուն իր «Օրենքների ոգու մասին» աշխատության մեջ պնդում է, որ լավ օրենսդիրը պետք է ոչ այնքան մտահոգվի հանցագործությունների համար պատժելու, այլ դրանք կանխելու մասին. նա պետք է ձգտի ոչ թե պատժել, այլ բարելավել բարքերը:

Այս երկու մտածողներն էլ առաջ են քաշում կարևորագույն դրույթ, այն է՝ պատժի կիրառումը որպես հանցագործությունների կանխման գործիք:

Իսկ ինչպիսին էր քրեաիրավական անդրադարձը պատժի նպատակներին հայկական պետականության տարբեր փուլերում:

Այսպես՝ այժմ գործող Քրեական օրենսդրության համեմատական վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ պատժի նպատակները մի փոքր այլ էին 1922թ. ՀՍԽՀ Քր. Օրենսգրքով, որպես այդպիսիք նշվում էին՝

- ա. Կանխել ընդհանրապես թե խախտողի, թե հասարակության այլ անկայուն տարրերի նոր խախտումները
- բ. Խախտողին ընտելացնել հանրային կյանքի պայմաններին ուղղիչ-աշխատանքի ներգործության միջոցով
- գ. Հանցավորին զրկել հետագայում նոր հանցանքներ գործելու հնարավորությունից⁷:

Ակնհայտ է, որ 1922թ. օրենսդրությամբ պատժի նախանշված նպատակները երկուսն էին՝ **հանցագործությունների կանխումը** (մի

⁵ Ներկայիս ՀՀ Քրեական օրենսգրքը հանցանք կատարած անձի նկատմամբ նախատեսում է պատժի և քրեաիրավական ներգործության այլ միջոցների (բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոցներ, բռնազանձում) կիրառում:

⁶ Cessare Beccaria. An Essay on Crimes and Punishments. With a Commentary by M. de Voltaire. A New Edition Corrected. (Albany: W.C. Little & Co., 1872). P.26
http://files.libertyfund.org/files/2193/Beccaria_1476_EBk_v6.0.pdf

⁷ Հ.Ս.Խ.Հ Քրեական օրենսգրքը, 22.07.1922թ, հոդ.8

դեպքում հասարակության բոլոր անդամների համար ընդհանրացված ձևով՝ պատասխանատվության անխուսափոլիության սկզբունքի գործադրմամբ (ա կետ), իսկ մյուս դեպքում հենց հանցանք կատարած անձի ֆիզիկական իզոլացման ձևով (գ կետ)), և **հանցանք կատարած անձի ուղղումը**: Փաստորեն, սոցիալական արդարության վերականգնումը, որպես պատժի նպատակ չէր նշվում:

Իսկ ահա 1961թ ՀԽՍՀ Քրեական օրենսգրքում պատժի նպատակներն էին ոչ միայն մեղքի քավումը կատարված հանցագործության համար, այլև դատապարտվածներին ուղղելն և վերադաստիարակելը աշխատանքին ազնվորեն վերաբերվելու, օրենքները ճշտորեն կատարելու, համակեցության կանոնները հարգելու ոգով, ինչպես նաև նոր հանցագործությունների կատարումը կանխելը ինչպես դատապարտվածների, այնպես էլ այլ անձանց կողմից⁸: Հողվածի վերլուծությունը փաստում է, որ ընդհանուր առմամբ ինչպես նախորդ Քրեական օրենսգրքում, այնպես էլ քննարկվող օրենսգրքում պատժի հետապնդած նպատակները հանցանք կատարած անձի ուղղումը (վերադաստիարակումը) և հանցագործությունների կանխումն էին: Մի տարբերությամբ, որ այս անգամ օրենսդիրն ավելացնում է շատ կարևոր դետալ, այն է **մեղքի քավումը**, այսինքն պատիժը որպես ինքնանպատակ (ռուս.՝ кара): Թեպետ հողվածի վերջին մասում ամրագրված էր, որ պատիժը նպատակ չունի ֆիզիկական տանջանքներ պատճառել կամ ստորացնել մարդկային արժանապատվությունը:

Արդի ժամանակաշրջանում արդեն նկատելի է իրավագիտության, և մասնավորապես քրեագիտության միտումը «պատժողական արդարադատություն»-ից անցում կատարելու «վերականգնողական»-ի, այսինքն հանցանք կատարած անձի ուղղումը և որպես հետևանք այդ անձի կողմից այլ հանցագործությունների կանխումը նրա վերականգնման/վերափոխման միջոցով առաջնահերթություն է դառնում: Սրա մասին է վկայում նաև ՀՀ-ում վերջերս ներդրված և վերասոցիալիզացիայի ոլորտում հաջողությամբ գործարկված պրոբացիայի ինստիտուտը:

Մարդասիրության և «վերականգնողական արդարադատության» գաղափարների լույսի ներքո անհասկանալի և պատժի հետապնդած նպատակների տեսանկյունից չհիմնավորված է դառնում քաղաքացու քաղաքական իրավունքներից մեկի՝ ընտրելու իրավունքի սահմանափակումը:

Հայկական իրավական պրակտիկայում ընտրական իրավունքի սահմանափակումը և՛ որպես լրացուցիչ, և՛ որպես հիմնական պատիժ ֆորմալ կիրառվել է մինչև «Դատարանով ընտրական իրավունքից զրկելը վերացնելու մասին» ԽՍՀՄ օրենքի ուժի մեջ մտնելը (1958թ.), թեև դրան հաջորդած խորհրդային իրականության մեջ ազատագրկման դատապարտված անձինք, փաստացի, այդպես էլ չէին իրացնում իրենց ընտրական իրավունքը: ՀԽՍՀ 1927թ. Քրեական օրենսգիրքը հանցագործություն կատարած անձանց նկատմամբ կիրառվող «սոցիալական պաշտպանության միջոցները» վերտառությամբ չորրորդ բաժնում անդրադառնում էր իրավունքների սահմանափակմանը՝ դրանց թվում նշելով ակտիվ և պասիվ ընտրական իրավունքների սահմանափակումը: Եթե այն տարիներին դատարանն ամեն առանձին դեպքում քննության էր առնում իրավունքների սահմանափակման հարցը, ապա այժմ ՀՀ Սահմանադրության մակարդակով արդեն ծանր հանցագործություն կատարած և պատիժը կրող քաղաքացիները զրկվում են ընտրելու իրավունքից լռելյայն՝ առանց որևէ դատական ակտի:

Երբ քննարկում ենք ընտրական իրավունքի սահմանափակման խնդիրը քրեական պատասխանատվության նպատակների հարթակում, առաջ է գալիս այդ սահմանափակումը նպատակներից որևէ մեկի առանցքում տեղավորելու հարցը: Քրեական օրենսգիրքը բավարարվում է միայն պատժի նպատակների նշումով՝ չբացահայտելով դրանց էությունը ու չտալով դրանց բնորոշում: Նպատակները, առանց դրանց հետագա հիշատակման, կյանքի են կոչվում քրեական օրենսդրության այլ նորմերի կիրառմամբ: Ուստի կարևոր ենք համարում պատժի նպատակների ու ընտրական իրավունքի սահմանափակման հարաբերակցությունը

⁸ ՀԽՍՀ 1961թ. Քրեական օրենսգիրք, հոդ. 20

քննարկել առանձին-առանձին՝ յուրաքանչյուր պատժի տեսակի նպատակային տիրույթում:

1. Սոցիալական արդարության վերականգնման նշումը, որպես նպատակ, հարաբերականորեն նոր երևույթ է քրեագիտության մեջ ու հակասական կարծիքների ու բազմակողմանի քննարկումների առարկա իրավագետների շրջանում: Բանն այն է, որ «արդարությունն» ինքնին ավելի շատ բարոյական, քան իրավական կատեգորիա է, իսկ ՀՀ քրեական օրենսգրքում հանդիպում է որպես սկզբունք: Սոցիալական արդարության վերականգնումը պետք է դիտարկել կատարված հանցանքի հետևանքով խախտված հասարակական հարաբերության երկու կողմերի նկատմամբ իրականացվող գործողությունների և նրանց վրա այդ խախտման հետևանքների տեսանկյունից: Այսինքն թե՛ տուժողը, և թե՛ հանցանք կատարած անձը պետք է տեղավորվեն «սոցիալական արդարության» շրջագծում՝ տուժողը հասարակությանը (և անհատապես իրեն) պատճառված վնասի վերականգնման միջոցով, իսկ հանցագործության համար մեղավոր ճանաչված անձը՝ իր նկատմամբ արդարացի պատժի նշանակմամբ, որի տեսակը և չափը կորոշվեն հանցագործության՝ հանրության համար վտանգավորության աստիճանով և բնույթով, հանցավորի անձը բնութագրող տվյալներով, այդ թվում՝ պատասխանատվությունը և պատիժը մեղմացնող կամ ծանրացնող հանգամանքներով⁹:

2. Հանցագործությունների կանխումը ՀՀ Քր. Օր.-ում հանդիպում է թե՛ որպես պատժի նպատակ, թե՛ որպես օրենսդրի խնդիր: Հետաքրքրական է, որ ՀԽՍՀ 1961թ. Քր. Օր.-ում այս նպատակը ստացել էր հետևյալ ձևակերպումը՝ կանխել նոր հանցագործությունների կատարումն **ինչպես դատապարտվածների, այնպես էլ այլ անձանց կողմից**: Այսինքն՝ հանցագործության կանխումը, որպես նպատակ հասցեագրվում էր ինչպես հանցանք կատարած անձին, այնպես էլ հասարակության մյուս անդամներին (*պատժի անխուսափելիության սկզբունք*): Ի տարբերություն վերոնշյալ իրա-

վական ակտի՝ ՀՀ այժմ գործող Քր. Օր.-ը ընդհանուրի և հատուկի այդ տարբերակումը չի դնում: Ավելին, թեպետ «կանխել» բառի բացատրությունը բառարանում «նախօրոք ձեռնարկած միջոցառումների շնորհիվ վերացնել սպառնալիքը, որևէ բանի իրագործվելուն խանգարել, առաջն առնել, արգելակելն» է, այնուամենայնիվ, Քր. Օր.-ում հանդիպում է **«հեղափառ** վնասը կանխել¹⁰» արտահայտությունը, իսկ 1961թ. Քր. Օր.-ում՝ «կանխել **նոր** հանցագործությունները¹¹» արտահայտությունը: Այս իմաստով մեկնաբանությունների տեղիք է տալիս պատժի նպատակի ներկա ձևակերպումը առնվազն հանցանք կատարած անձի մասով. ի վերջո, այդ անձին ազատազարկման հետ կապված պատժի դատապարտելով, ինչ խնդիր է լուծում պետությունը, արդյոք դա արվում է նրա ուղղման, հետևաբար *հեղափառ* հանցագործությունների կանխման նպատակով, թե՛ միայն **«զսպում»** է հանցագործությունների կատարումը պատժի կրման ընթացքում՝ այդ անձին հասարակությունից մեկուսացնելու միջոցով: Եթե պատժի նպատակը հետագա հանցագործությունների կանխումն է թե՛ արդեն հանցանք կատարած անձի, թե՛ հասարակության մյուս անդամների կողմից, ապա կարծում ենք, որ ընտրական իրավունքի սահմանափակման հեռանկարը օբյեկտիվորեն այն զսպիչ գործիքը չէ, որ կարող է վիժեցնել հանցագործության նախապատրաստությունը: Իսկ եթե պատժի նպատակը հանցագործությունների կատարման «զսպումն» է, ապա ընտրական իրավունքի սահմանափակման հարցն ուղղակի դուրս է մնում պատժի այս նպատակի սահմանագծից:

3. Պատժի ենթարկված անձի ուղղումը որպես պատժի նպատակ հստակեցվում է ՀՀ Քրեակատարողական իրավունքում մասնավորապես՝ օրենսգրքի 16-րդ հոդվածում նշվում է, որ դատապարտյալի ուղղումը մարդու, հասարակության, համակեցության կանոնների և ավանդույթների նկատմամբ դատապարտյալի հարգալից վերաբերմունքի ձևավորումն է, ինչպես նաև վերջիններիս օրինապահ վարքագծի խթանումը՝ դատապարտյալի մոտ առողջ կեն-

⁹ ՀՀ Քրեական օրենսգրք, հոդ. 61

¹⁰ ՀՀ Քրեական օրենսգրք, հոդված 299

¹¹ ՀԽՍՀ Քրեական օրենսգրք 1961թ, հոդված 20

սակերպի ամրապնդման և զարգացման նպատակով: Բացահայտելով պատժի այս նպատակի էությունը՝ օրենսդիրը անդրադառնում է նաև դատապարտյալի ուղղման միջոցներին, ինչը դատապարտյալի հետ տարվող սոցիալական, հոգեբանական և իրավական աշխատանքների համակցություն է: Վերոնշյալից եզրահանգում ենք, որ ընտրական իրավունքի սահմանափակումը ոչ մի կերպ չի կարող տեղավորվել հանցանք կատարած անձի ուղղման նպատակի շրջանակում: Ավելին, այն դեպքում, երբ բացակայում են փաստափաստ տվյալներ ընտրական իրավունքի սահմանափակման ու ազատազրկված անձի ուղղման միջև կապի մասին, մասնագետ հոգեբանների մի մեծ խումբ պնդում է հակառակը: Անվիճելի է, որ ազատազրկման դատապարտված անձը պատիժը կրելու ընթացքում և դրանից հետո անխուսափելիորեն կրում է որոշակի անձնային փոփոխություններ, որոնք հետագայում խոչընդոտում են նրա՝ հասարակություն վերադառնալու և ինտեգրվելու գործընթացը: Հետևաբար, չսահմանափակելով ազատազրկված անձի ընտրական իրավունքը, պետությունն իր քաղաքացուն չի մեկուսացնում պետության կառավարմանը մասնակցելու գործընթացից, ինչը նպաստում է այդ անձի քաղաքացիական պատասխանատվության և իրավագիտակցության բարձրացմանը: Այդպիսով չի խզվում կապը ազատազրկման դատապարտված և պատիժը կրող քաղաքացու և այն հասարակության միջև, ուր նա վերադառնալու է պատիժը կրելուց հետո:

Այսպիսով եզրահանգում ենք, որ ընտրական իրավունքի սահմանափակումը և այժմ գործող Քրեական օրենսդրությամբ նախատես-

ված պատժի հետապնդած նպատակները ոչ մի կետում չեն հատվում:

Վերոգրյալի հիմնական հակափաստարկը, թերևս, իրավունքի տեսության ոլորտից է: Շատ իրավաբան գիտնականներ ազատազրկված անձանց ընտրական իրավունքի սահմանափակումը հիմնավորում են հասարակական դաշինքի և իրավունքի գերակայության դեմ վերջինների կատարած ոտնձգություններով: Չարգացնելով հասարակական դաշինքի մասին Ջոն Լոկի արտահայտած գաղափարները՝ որոշ գիտնականներ առաջ են քաշում հետևյալ բանաձևումը՝ այն անձը, ով խախտել է հասարակության բնականոն համակցության կանոնները (օրենքները), չի կարող մասնակցել այդ նույն կանոնների (օրենքների) ստեղծմանը¹²: Այսպես օրինակ՝ ընտրական իրավունքի սահմանափակմանը վերաբերող և անկյունաքարային համարվող *Sauvé v the Attorney General of Canada* գործում դատարանը վեր է հանում ծանր հանցագործությունների հասարակական մերժման և հասարակական դաշինքի և օրենքի գերակայության պաշտպանության հարաբերակցությունը, ինչը կոչված է ամրապնդելու քաղաքացու և հասարակության միջև կապը: Այս դատական գործի շրջանակներում առաջին անգամ խոսվում է ընտրական իրավունքի սահմանափակման **խորհրդանշական** բնույթի մասին, և դատարանը գտնում է, որ քաղաքացիական պատասխանատվության խթանումը կարող է վերացական կամ խորհրդանշական լինել, և որ այդ խորհրդանշական կամ վերացական նպատակները կարող են վավեր լինել և հավակնել որպես պատժի իրավաչափ նպատակ ծառայելուն¹³:

¹² William Cobbett, *Advice to Young Men* (1829), Letter VI, էջ. 287 <https://archive.org/details/cobbettsadvicet00cobbgoog/page/n292>

¹³ <https://scc-csc.lexum.com/scc-csc/scc-csc/en/item/2010/index.do> (no.2)

ՍՈՒՐԵՆ ՔՐՄՈՅԱՆ

ՀՀ փոխվարչապետի խորհրդական,
ի.գ.թ

ՇՈՒՇԱՆԻԿ ՂՈՒԿԱՍՅԱՆ

ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետի քաղաքացիական
իրավունքի ամբիոնի դասախոս, ի.գ.թ

ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐԻ ՆԵՐԴՐՈՒՄԸ՝ ՀԱՆՐԱԳՐԻ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ ԽԹԱՆՄԱՆ ՀԱՄԱՏԵՔՍՈՒՄ

Հոդվածում քննարկվել են հանրագրերի ներկայացման միասնական էլեկտրոնային հարթակի՝ այդ թվում դրա գործարկման կարևորության, հանրագրերի հրապարակման առանձնահատկությունների հիմնահարցերը, ինչպես նաև ներկայացվել են առկա խնդիրների լուծմանն ուղղված առաջարկներ:

Բանալի բառեր. Հանրագիր, էլեկտրոնային հանրագիր, հանրագիր ներկայացնելու իրավունք, հանրագրերի էլեկտրոնային հարթակ, էլեկտրոնային ժողովրդավարություն

СУРЕН КРМОЯН

Советник Заместителя Премьер-министра РА,
Кандидат юридических наук

ШУШАНИК ГУКАСЯН

Преподаватель кафедры гражданского права ЕГУ
Кандидат юридических наук

ВНЕДРЕНИЕ ЭЛЕКТРОННЫХ ИНСТРУМЕНТОВ В КОНТЕКСТЕ ПРОДВИЖЕНИЯ ИНСТИТУТА ПЕТИЦИЙ

В статье рассматриваются вопросы важности единой электронной платформы для подачи петиций, в том числе важность ее запуска, публикации петиций, а также представлены предложения по решению существующих проблем.

Ключевые слова: Петиция, электронная петиция, право на петицию, электронная платформа, электронная демократия

SUREN KRMOYAN

Adviser to Deputy Prime Minister,
PhD in law

SHUSHANIK GHUKASYAN

Lecturer of YSU Chair of Civil Law
PhD in law

INTRODUCTION OF ELECTRONIC TOOLS IN THE CONTEXT OF PROMOTING THE INSTITUTE OF PETITIONS

The article discusses the issues of the importance of a unified electronic platform for the submission of petitions, including the importance of its launch, the publication of petitions, as well as suggestions for solving existing problems were presented.

Keywords: Petition, electronic petition, the right to petition, electronic petition platform, e-democracy.

* * *

ԼԻԼԻԹ ՍՈՒՔԻԱՍՅԱՆ

Եվրոպական համալսարանի իրավագիտության ամբիոնի ասպիրանտ

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՍԱՀՄԱՆԱՓՎԱԿՈՒՄԸ ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՏԵՔՍՈՒՄ

Հոդվածն անդրադառնում է պատժի՝ որպես իրավաբանական պատասխանատվության դրսևորման ձևերից մեկի նպատակներին՝ փորձելով դրանցում տեղավորել ծանր և առանձնապես ծանր հանցագործության համար դատապարտված և պատիժը կրող անձանց ընտրական իրավունքի սահմանափակումը: Զուգահեռներ են տարված ՀՄԽՀ, ՀԽՍՀ և այժմ գործող քրեական օրենսգրքերում պատժի նպատակների միջև:

Բանալի բառեր. ընտրական իրավունք, սահմանափակում, ազատագրկում, պատիժ, նպատակ

ЛИЛИТ СУКИАСЯН

Европейский университет, аспирант Департамента права

ОГРАНИЧЕНИЕ ИЗБИРАТЕЛЬНОГО ПРАВА В КОНТЕКСТЕ ЮРИДИЧЕСКОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ

В статье рассматриваются цели наказания как одной из форм юридической ответственности в попытке вменить туда ограничения избирательного права лиц, осужденных за тяжкие и особо тяжкие преступления и

отбывающих наказание. Проводятся параллели между целями наказания в АССР и в действующем уголовном кодексе.

Ключевые слова: избирательное право, ограничение, лишение свободы, наказание, цель

LILIT SUKIASYAN

European University, Law department, PhD student

DISENFRANCHISEMENT IN THE CONTEXT OF LEGAL LIABILITY

The article addresses the purposes of punishment as one of the forms of legal responsibility in an attempt to place the disenfranchisement of persons convicted of grave and particularly grave crimes serving their sentences. Parallels are drawn between the purposes of punishment in the ASSR and the current criminal code.

Keywords: disenfranchisement, suffrage, restriction, imprisonment, punishment, purpose.

* * *

ՄԱՐՏԻՆ ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ

Եվրասիա միջազգային համալսարանի
իրավագիտության ամբիոնի դասախոս,
նույն ամբիոնի հայցորդ

ՊԱՌԼԱՄԵՆՏԱՐԻՉՄԸ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ. ԵՎՐՈՊԱԿԱՆ ՓՈՐՁԸ

Հոդվածը նվիրված է եվրոպական երկրներում պառլամենտարիզմի ծագման և զարգացման պատմությանը: Լուսաբանվել են պառլամենտարիզմի էությունն ու հասկացությունը, դրա ձևերը Մեծ Բրիտանիայում, Ֆրանսիայում, Գերմանիայում, Իտալիայում, Իսպանիայում, Պորտուգալիայում և այլն:

Եվրոպական պետությունների պատմական փորձի ուսումնասիրությունն անհրաժեշտություն է՝ պառլամենտարիզմի էությունը հասկանալու համար: Սույն հոդվածը վերաբերում է 18-19-րդ դարերում Անգլիայում, ԱՄՆ-ում և Ֆրանսիայում պառլամենտարիզմի էվոլյուցիոն զարգացմանը և բովանդակում է կարևոր տեղեկատվություն՝ պառլամենտարիզմի հիմնական տարրերի զարգացման վերաբերյալ:

Բանալի բառեր. Պառլամենտարիզմ, խորհրդարանական, դասական-ներկայացուցչություն, միապետություն, վարչակարգ:

МАРТИН МАНУКЯН

Преподаватель юридического факультета
Международного университета Евразия,
заявитель той же кафедры

ПАРЛАМЕНТАРИЗМ В ИСТОРИИ: ЕВРОПЕЙСКИЙ ОПЫТ:

Изучение исторического опыта европейских стран необходимо для понимания сути парламентаризма. Эта статья относится к эволюционному развитию парламентаризма в Англии, США и Франции в 18-9 веках и содержит важную информацию, касающуюся развития основных элементов парламентаризма.

Ключевые слова: Парламентаризм, парламентский, классический, монархия, режим

MARTIN MANUKYAN

Lecturer in the Law Department of Eurasia International University,
applicant of the same chair

PARLIAMENTARYISM IN THE HISTORY: EUROPEAN EXPERIENCE

Studying of the historical experience of European countries is essential for understanding the essence of parliamentarism. This article refers to the evolutionary development of parliamentarism in England, USA and France in the 18-19th centuries and includes important information concerning the development of the main elements of parliamentarism.

Keywords: Parliamentaryism, parliamentary, classical, monarchy, regime